

2454

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Huru julen firades

Huru julen
firades.

Julafton skulle allt vara färdigt och vi skulle vara klädda vid aftonringningen, som hölls vid solnedgången. Då samlades vi omkring bordet i stugan. Det var ett fyrkantigt bord. Vid ena hörnan närmast väggen lågo tre bröd ovanpå varandra - det var d, s, k. julbröden. De voro alla runda - det ena var ett grovbröd och de två andra voro fina. Ovanpå dessa julbröd låg en ost. Detta fick ej röras under hela julen förrän Knutdagen hade varit, utan stod på samma ställe såsom "helig mat". Det fick endast lyftas på medan duken byttes. Av bröden skulle hästar-

na ha på våren, så att de blevo starka. Dessa bröd kallades för "heliga bröd" och osten för "helgdagsost" och äts upp efter Knutdagen.

Julbordet var för övrigt dukat med mat - smör, ost, rökad lammskinka, öl m.m. Men det fick inte röras förrän aftonbönen var läst. Far läste först julevangeliet och en bön ur psalmboken och till sist sjöngo vi en julpsalm.

Därefter skulle någon av oss barn läsa till maten. Vi läste bönen:

"Allas ögon lita till dig, Herre Allsmäktig. Du giver dem mat i rättan tid. Du upplåter din milda hand, och mättar allt det ~~KEMIX~~ som levande är. I Guds, Faderns och Sonens och Den Helige Andens, namn".

Så åt vi "mörkesspis" - det var den mat som stod på bordet. Men vi åto oss inte riktigt mätta. Fyra ljus ~~stode~~

2454

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

3.

funnos på bordet - två voro tända och två, fars och mors
ljus, voro icke tända.

Kl. nio var det kvällsmat, som bestod av lutfisk, pota-
tis, sås, smör och ost, risingröt och mjölk. När vi blevo
litet större lade mor en mandel i gröten. Den som fick den
troddes bli gift ~~näst~~ under det kommande året. Till
gröten rimmades det och jag minnes ännu några av rimmen:

Denna gröt är kokt av mjölk och kärna

Därför äter jag den så gärna.

Denna gröt är kokt i gryta och inte i spann
och därför äter jag så mycket jag kan.

Denna gröt är kokt i gryta och inte i eka
Lämna litet vi kan ha i morgon och steka.

2454

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNERARKIV

Viter gröt

smakar söt

Ack att aldrig gröten tröt.

Nötter, äpplen och andra godsaker stodo på bordet, men de fick inte röras förrän annandagens morgon.

Vid midnatt innan vi skulle gå och lägga oss fick vi litet gotter - kopparkakor, klener och en liten smörgås med ost på. Slutligen läste vi barn innan vi somnade bönen: "Gud som haver barnen kär etc." eller "Nåderike Fader som har skapat mig till ditt barn etc".

Halm hade brets ut på golvet och däri bäddade vi alla syskonbädd. Vi lågo med kläderna på, men hade kuddar under huvudet och bänkatäcken över oss. Detta bruk skulle efterlikna att Jesus lades i strå på krubban.

2454

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

5.

Jullekar förekom i julhalmen och vi sjöngo julsånger, men när klockan slagit tolv skulle allt vara fullständigt tyst. Vi vakade alltså in midnatt då Jesus föddes till världen.

Klockan fyra steg mor upp, men endast hon. Hon kom med mat till oss på ~~sängen~~ bädden s.k. "morgonbit". Den bestod av gröt från gårdagen och en kopparkaka. Vi sutto i bädden och åto detta ur handen. Sedan stego vi upp, tvättade och klädde oss och gingo med far och mor till julocttan. Mor tände ~~två~~ två ljus i varje fönster och två på varje bord. På matbordet tändes även de ljus som kallades fars och mors, och där brunno alltså fyra. Förr i tiden, innan jag minns det gick de med facklor till kyrkan och dessa kastades sedan på kyrkbacken i en stor hög

och fick ligga där och brinna upp. De gick med träskor till kyrkan och i fattigstugan hade de högtidskläder, som de där togo på sig - kludar, vita förkläden, svart tröja eller också en mörkblå, väst /blå/ med silverbårder, en mörk kjol - långveckad.

Om ett ljus i kyrkan brann ner, skulle någon som satt intill det dö under det nya året, och om ett ljus slocknade på altaret eller predikstolen, skulle prästen dö.

Vid hemkomsten från kyrkan fingo vi frukost. Under julen fingo vi barn själva "smörja" vår mat - det fingo vi annars ej förrän vi blivit konfirmerade.

Juldagen tillbragtes i största stillhet och några bjudningar skulle inte hållas den dagen.

Annandagens morgon fick vi till "morgonmat" de nöt-

2454

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

7

ter, äpplen och kakor, som stått på julbordet. Det var vid fyratiden vi fick detta. Sedan stego vi upp för att vara färdiga, när de kommo och sjöngo Staffansvisan. Jag minns ej hela visan.

Staffan var en stalldräng

Hålt fast i fålan min

Han vattnar sina fålar fem

Hjälp oss nu också

o Sankte Staffan!

Den ene den var apelgrå

Den lade själve Staffan på.

~~Mer sitter i spisen~~

~~Hon skär ett stycke av smisen~~

2454

LUNDUNIVERSITETS
FOLKLIVSARKIV

8.

Här håller vi för vitan vägg

Och frysar isar i vårt skägg.

Far ~~är rasker~~ han är visst rasker

Han tager väl till flaskan

Mor hon sitter i spisen

Hon skär oss ett stycke ur grisen

Pigan heter Bengta

Hon bjuder oss alla vänta

Och flickorna de ädle

De ~~hja~~ ge oss nötter och äple.

Annandagen senare på dagen gick byalaget tillvarandra
och drack kaffe.

Skane
H. H. Thors
P. J. Rörum

2454

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Gyrd Karl Wapberg
P. J. Rörum
Greta Nilsson
Sörum

Den första julgranen

Den första jul-
granen.

Den första julgranen i mitt hem hade vi när jag var omkring tio år gammal. Det var bara en ~~liten gran som~~ liten gran som stod upe på bordet i en träfot. Den första julgranen här i S. Rörum tror jag att de hade i Prästgården. Bruket kom från städerna och samhällena. Vår första julgran var klädd på följande vis: I toppen var placerad en gosse av gul metall. På gossens axel satt en ängel med en flagga i handen. F. ö. var granen klädd med hemmastöpta ljus, bilder av änglar och figurer t. ex. grisar av kakdeg.